

‘Geeft er nog wel eens iets nieuws in de systeemtheorie?’ Deze vraag, die geen vraag was maar sceptische constatering, kreeg ik van een collega die van mening was dat er de laatste jaren nog maar weinig vernieuwends of dynamisch in ons werkveld te bespeuren is. Hij refereerde naar de interessante theoretische discussies over moderne en postmoderne ingangen van twee à drie decennia geleden, naar de pogingen om de hulpverleningsrelatie te beschrijven als een belichaamde dialoog van pakweg tien tot vijftien jaar geleden. ‘Maar wat is er nu gaande?’, zei hij terwijl hij teleurgesteld zijn schouders ophaalde. Ik protesteerde.

Het klopt dat de grote theoretische debatten zijn geluwd. Betekent dat dan dat er niets nieuws gebeurt? Ik denk van niet. Er worden zoveel genuanceerde praktijktheorieën uitgewerkt, waarin men pogingen onderneemt om vanuit een systemisch kompas tussenmenselijke fenomenen te begrijpen en hulpverleningshouvasten te bieden. Denk maar aan scheiding en hoog conflict, aan trauma of speltherapie, en de lijst is hiermee zeker niet compleet. Deze praktijktheorieën zorgen ervoor dat de systeemtheorie handen en voeten krijgt, levend blijft en dat hulpverleners weten hoe systeemtheorie te doen. Het verankert ons handelen en denken in stevige premisses. We doen wat we denken en denken over wat we doen. Dat is belangrijk in een tijd waarin men scrollt van de ene naar de andere interventie, zoekt naar snelle oplossingen en met een overvloed aan ingangen en werkwijzen.

Door de bomen het systemische bos blijven zien en blijven zoeken naar originele systemische toepassingen, is het devies. Ook de artikelen van dit nummer dragen daartoe bij. De bijdragen laten praktijkvernieuwende geluiden horen, bijvoorbeeld als het gaat over de ontwikkeling van kinderen en over opvoeden, over wat er gebeurt in de relationele dynamiek van kind naar ouder agressie en over hoe je kan kijken naar en werken met netwerkgerichte hulpverlening. Ze reiken hulpverleners andere dan de gebruikelijke perspectieven of werkwijzen aan, waardoor zij een genuanceerde systemische visie in en op hun praktijk kunnen vasthouden. Dat is niet niets.

**Willem Beckers** doet de aftrap met een artikel over *child to parent* agressie waarin hij de dynamiek tussen ouders en hun meerderjarige, thuiswonende kind onder de loep neemt. In plaats van zich te richten tot de ouders of het kind als sleutel tot verandering, focust hij op de rigide rolinvulling die in hun relatie ontstaat. De interpersoonlijke invariatie is het probleem en het aangrijpingspunt voor de hulpverlener. Een artikel dat je blik verruimt en aanzet tot een andere praktijk. Lezen dus.

**Philippe Noens** en **Stefan Ramaekers** zetten enige kritische kanttekeningen naast de huidige discussie over het belang van de eerste 1000 dagen voor de ontwikkeling van kinderen. Vanuit hun pedagogische en filosofische achtergrond waarschuwen zij voor een eenzijdige invulling van dit belang en houden zij een pleidooi voor onzekerheid die samengaat met opvoeden. Opvoeden is geen instrument tot, maar blijft een wezenlijke menselijke activiteit.

**Sabine Bracke** en **Sabine Vermeire** beschrijven hoe er met kinderen en jongeren en hun netwerken gewerkt kan worden. Volgens de auteurs zijn het mobiliseren en installeren van ondersteunende netwerken niet iets wat kinderen en jongeren ondergaan of voor hen moet worden gedaan. Het is juist iets waar zij actief in kunnen participeren. Aan de hand van een casus tonen Bracke en Vermeire deze vorm van netwerkgerichte hulpverlening: een jongere die geleidelijk de coregisseur wordt van het creëren van steunbronnen en een solidaire gemeenschap.

**Stef Joos** vertelt in een *Column* over een ontmoeting met een man die psychotisch decompenseerde. In plaats van te overtuigen en confronteren, laat Joos zien wat het concreet betekent om het perspectief van de patiënt serieus te nemen en zorgvuldig te luisteren. Door een reactie van een collega is de onvermijdelijk vraag: ‘Wie is er ziek?’

In een *Schijnwerper* belicht **Philippe De Wilde** het fenomeen pijn. Een boek over hoe omgaan met pijn was voor hem aanleiding om te reflecteren op wat het betekent chronische pijn te hebben. Reflecties die geïnspireerd zijn op de verhalen van twee ervaringsdeskundigen en een cultuurfilosoof. Het werd een essay over het onuitsprekelijke karakter van chronische pijn. Kritisch naar het

beheersbaarheidsdenken en bevlogen als het gaat over de emotionele en relationele gelaagdheid van pijn.

Op 17 maart 2023 organiseerde de BVRGS haar jaarlijkse studiedag. Het thema was dit keer seks en seksualiteit. **Hanne Golsteyn** beschrijft wat haar op die dag inspireerde.

Ook ditmaal is de rubriek *Boekbesprekingen* gevarieerd gevuld.

Samuel Theyskens nam het boek 'De constructie van de wereld. De filosofie van Bruno Latour' te hand. Het boek is geschreven door *Arjan Kleinherenbrink* en kwam uit in dezelfde periode als het overlijden van Latour. Het biedt een compacte kennismaking met Latours ideeën.

Jeroen Govaerts bespreekt een boek van twee psychiaters, *Maurits Nijs en Jolien Bueno De Mesquita*. Het draagt de titel 'De essentie van leiderschap in de psychiatrie'. Govaerts is lovend over dit boek en vindt het een aanrader voor systeemtherapeuten en psychiaters met een leidinggevende functie in de GGZ.

Martijn Roomans recenseert het 'Inspiratieboek Creatief communiceren met kinderen en jongeren', geschreven door *Ben Baarda* en geïllustreerd door *Greetje Sieders*. De speelse en kindvriendelijke voorbeelden zijn voor Roomans een inspiratiebron om in zijn gesprekken weer iets anders uit te proberen.

Veel zomers leesplezier,  
*Ellen Reijmers*

